

Vec C-709/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

25. september 2019

Vnútroštátny súd:

Hoge Raad der Nederlanden

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

20. september 2019

Žalobkyňa:

Vereniging van Effectenbezitters

Žalovaný:

BP plc

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Konanie vo veci samej sa týka sporu medzi Vereniging van Effectenbezitters (ďalej len „VEB“), holandským združením, ktorého stanovami určeným cieľom je zastupovanie záujmov majiteľov cenných papierov, a BP plc (ďalej len „BP“), celosvetovo pôsobiacou ropnou a plynárenskou spoločnosťou, o škodu, ktorú utrpeli akcionári BP – vo forme znehodnotenia ich akcií – na základe údajného protiprávneho konania BP.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ sa týka medzinárodnej právomoci holandských súdov. Konkrétne ide o to, či nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) (ďalej len „nariadenie Brusel Ia“) sa má vykladať v tom zmysle, že priame spôsobenie výlučne majetkovej škody na holandskom investičnom účte môže predstavovať dostatočné kolízne kritérium pre určenie medzinárodnej právomoci holandských súdov.

Prejudiciálne otázky

1. (a) Má sa článok 7 bod 2 [nariadenia Brusel Ia] vykladať v tom zmysle, že priame spôsobenie čisto majetkovej škody na investičnom účte v Holandsku alebo investičnom účte v banke a/alebo investičnej spoločnosti so sídlom v Holandsku, ktorá je následkom investičných rozhodnutí, ktoré sa prijali pod vplyvom všeobecných celosvetovo zverejnených, ale nesprávnych, neúplných a mylných informácií medzinárodného podniku kótovaného na burze, predstavuje dostatočné kolízne kritérium pre určenie medzinárodnej príslušnosti holandských súdov podľa miesta vzniku škody (*miesto výsledku*)?

(b) Ak tomu tak nie je, vyžadujú sa dodatočné okolnosti, ktoré odôvodňujú právomoc holandských súdov, a o aké okolnosti pri tom ide? Postačujú dodatočné okolnosti uvedené [v bode 7] na to, aby bola založená právomoc holandských súdov?

2. Má sa na prvú otázku odpovedať inak, ak ide o kolektívnu žalobu podanú podľa článku 3:305a BW združením, ktorého cieľom je podľa vnútroštátneho práva zastupovanie kolektívnych záujmov investorov, ktorí utrpeli škodu v zmysle prvej otázky, čo okrem iného vedie k tomu, že sa neurčili ani jednotlivé bydliská týchto investorov, ani osobitné okolnosti individuálnych nákupov, respektíve individuálnych rozhodnutí nepredať už vlastnené akcie?

3. Ak majú holandské súdy podľa článku 7 bodu 2 nariadenia Brusel Ia právomoc rozhodnúť o žalobe podanej podľa článku 3:305a BW, má potom dotknutý súd podľa článku 7 bodu 2 tohto nariadenia tak medzinárodnú, ako aj vnútroštátnu miestnu právomoc rozhodnúť o všetkých nadväzujúcich individuálnych žalobách o náhrade škody podaných investormi, ktorí utrpeli škodu v zmysle prvej otázky?

4. Ak má dotknutý holandský súd v zmysle tretej otázky síce medzinárodnú, ale nie vnútroštátnu miestnu právomoc rozhodnúť všetky individuálne žaloby o náhrade škody podané investormi, ktorí utrpeli škodu v zmysle prvej otázky, má sa potom vnútroštátna miestna právomoc určiť podľa bydliska poškodeného investora, sídla banky, v ktorej je vedený osobný účet tohto investora, alebo sídla banky, v ktorej je vedený investičný účet, alebo sa má nadviazať na iné kolízne kritérium?

Citované predpisy práva Únie

Články 4 a 7 nariadenia Brusel Ia

Citované vnútroštátne predpisy

Článok 3:305a Burgerlijk Wetboek (holandský občiansky zákonník, ďalej len „BW“)

Krátky opis skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Dňa 20. apríla 2010 na ropnej plošine Deepwater Horizon v Mexickom zálive došlo k explózií, pri ktorej došlo k úmrtiam a zraneniam osôb. Navyše vznikla aj škoda na životnom prostredí.
- 2 VEB podľa článku 3:305a BW v roku 2015 podala voči BP kolektívnu žalobu na Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame, Holandsko) v prospech všetkých osôb, ktoré v období od 16. januára 2007 do 25. júna 2010 získali, držali alebo predali kmeňové akcie spoločnosti BP v banke na investičnom účte a/alebo u investičnej spoločnosti usadenej v Holandsku (ďalej len „akcionári BP“).

V tomto konaní VEB navrhuje určiť,

- (i) že holandské súdy majú medzinárodnú právomoc rozhodnúť o žalobách o náhrade škody akcionárov spoločnosti BP;
- (ii) že Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame) má miestnu právomoc pre tieto žaloby;
- (iii) že sa na žaloby o náhrade škody uplatní holandské právo;

- (iv) že BP zaslala akcionárom spoločnosti BP nesprávne, neúplné a mylné oznámenia o (i) programe bezpečnosti a údržby pred ropným znečistením z 20. apríla 2010 a/alebo (ii) rozsahu tohto ropného znečistenia a/alebo (iii) úlohe a zodpovednosti spoločnosti BP v súvislosti s týmto ropným znečistením;
 - (v) že BP postupom uvedeným v bode (iv) konala voči akcionárom spoločnosti BP protiprávne;
 - (vi) že by k nákupu a predaji akcií spoločnosti BP akcionármi spoločnosti BP za výhodnejšiu trhovú cenu, prípadne vôbec nebolo došlo, ak by BP nekonala protiprávne;
 - (vii) že existuje príčinná súvislosť v zmysle *conditio sine qua non* medzi protiprávnym konaním spoločnosti BP a podmienkami pre nákup, respektíve predaj a škodou na kurze akcií, ktorá vznikla akcionárom spoločnosti BP v období medzi 16. januárom 2007 a 25. júnom 2010.
- 3 BP popiera právomoc holandských súdov a tvrdí, že na vznik medzinárodnej právomoci sa nemôžu odvolať na nariadenie Brusel Ia. Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame) vyhlásil, že nemá právomoc na rozhodnutie o žalobe VEB. V odvolacom konaní Gerechtshof Amsterdam (Odvolací súd Amsterdam, Holandsko) rozsudok Rechtbank (súd) potvrdil. Proti rozsudku Gerechtshof (odvolací súd) podala VEB na vnútroštátnom súde kasačný opravný prostriedok.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 4 V kasačnom odvolacom konaní je isté, že žaloba VEB sa týka nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti v zmysle článku 7 bodu 2 nariadenia Brusel Ia, podľa ktorého má právomoc súd podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok. Kasačným opravným prostriedkom vzniká otázka, či holandské súdy podľa článku 7 bodu 2 tohto nariadenia majú ako súd, ktorý má právomoc podľa miesta, kde došlo ku škode, právomoc na to, aby rozhodli o žalobe VEB.
- 5 VEB a BP ku vzťahu medzi rozsudkom z 28. januára 2015 Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, ďalej len „rozsudok Kolassa“) a rozsudkom zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, ďalej len „rozsudok Universal Music“) a následkom, ktoré z nich pre predmetnú vec plynú, zastávajú rozdielne stanoviská.
- 6 VEB okrem iného uvádza, že okolnosti predmetného konania sú porovnateľné s okolnosťami vecí, v ktorých bol vydaný rozsudok Kolassa a rozsudok z 12. septembra 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, ďalej len „rozsudok Löber“). Znehodnotenie akcií nevyplývalo z nepredvídateľného vývoja na finančných trhoch, ale z poskytnutia nesprávnych, neúplných a mylných informácií o ropnom znečistení uvedenom v bode 1 zo strany spoločnosti BP, čím

porušila svoju zákonnú informačnú povinnosť. V dôsledku toho prijali akcionári investičné rozhodnutia, ktoré by v prípade správnych a úplných znalostí situácie neprijali. Keď sa správne informácie stali známymi, ich akcie stratili hodnotu, a tým im vznikla škoda. Keďže akcie, v každom prípade nároky akcionárov v súvislosti s týmito akciami, ktoré boli spravované na investičnom účte v Holandsku alebo investičnom účte v banke alebo investičnej spoločnosti so sídlom v Holandsku (pripísanie a odpísanie prostriedkov) a nachádzali sa na takomto investičnom účte, táto škoda, ktorá spočíva v znehodnotení akcií z dôvodu protiprávneho konania spoločnosti BP, sa prejavila priamo v Holandsku na tomto investičnom účte. Z tohto dôvodu majú holandské súdy právomoc rozhodnúť o žalobe VEB. Pre túto právomoc holandských súdov nie je existencia (iných) špecifických alebo dodatočných okolností nevyhnutná.

- 7 Ak by predseda museli existovať špecifické alebo dodatočné okolnosti v zmysle rozsudku Universal Music, podľa názoru VEB majú subsidiárne význam nasledujúce okolnosti. Po prvé, BP mieri na investorov na celom svete, vrátane holandských investorov. VEB zastupuje záujmy značného počtu investorov, ktorí majú svoje bydlisko prevažne v Holandsku. Po druhé, BP v USA uzavrela vyrovnanie s inými akcionármi. Toto vyrovnanie nebolo investorom, ktorých záujmy zastupuje VEB, ponúknuté, a v Európe sa nevedú žiadne iné podobné konania. Po tretie, medzi akcionármi, ktorých VEB zastupuje, sa nachádzajú spotrebiteľia, ktorí podľa nariadenia Brusel Ia požívajú osobitnú právnu ochranu. Nakoniec má význam okolnosť, že VEB svoje nároky uplatnila v rámci kolektívnej žaloby podľa článku 3:305a BW.
- 8 BP okrem iného uvádza, že samotná okolnosť, že v rozsudku Kolassa k škode došlo priamo na bankovom účte pána Kolassa v Rakúsku, nepostačovala na to, aby sa vychádzalo z právomoci súdov v Rakúsku. Existovali viaceré dôvody nadviazať na Rakúsko. Barclays v Rakúsku zverejnil prospekt, a certifikáty boli (ďalej) predané rakúskou bankou. BP v tejto súvislosti odkazuje na bod 37 rozsudku Universal Music. Z toho vyplýva, že k rozhodnutiu v rozsudku Kolassa došlo v súvislosti s okolnosťami v prospech určenia právomoci súdov v bydlisku žalobcu. Z tohto dôvodu sa výlučná majetková škoda, ku ktorej došlo bezprostredne na bankovom účte, sama osebe nedá kvalifikovať ako „relevantný faktor“ podľa článku 7 bodu 2 nariadenia Brusel Ia. To platí aj vtedy, ak neexistuje nebezpečenstvo, že poškodený by s miestom následku mohol dodatočne manipulovať tak, že si zvolí bankový účet, ktorý je vedený na mieste, ktoré mu vyhovuje. Ak neexistujú žiadne dodatočné okolnosti, súdy miesta, kde je bankový účet vedený, teda nemajú právomoc. Kolektívny charakter tohto konania na tom nič nemení.

Krátky opis odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 9 Podľa názoru Hoge Raad (Najvyšší súd, Holandsko) vytvárajú tieto tvrdenia otázky o výklade nariadenia Brusel Ia a v súvislosti s ich zodpovedaním môžu

existovať oprávnené pochybnosti. Z tohto dôvodu Súdnemu dvoru Európskej únie predložil vyššie uvedené otázky na prejudiciálne rozhodnutie.

- 10 K prvej prejudiciálnej otázke Hoge Raad (Najvyšší súd) uviedol, že tak, ako v rozsudku Kolassa, tak aj v rozsudku Löber a predmetnej veci ide výlučne o majetkovú škodu, ku ktorej došlo priamo na bankovom alebo investičnom účte, pričom táto výlučná majetková škoda je následkom znehodnotenia cenných papierov, ktoré sa nachádzali na tomto bankovom alebo investičnom účte ako aktíva. Tento prípad sa odlišuje od situácie, ktorá bola základom rozsudku Universal Music. Tam vznikla výlučná majetková škoda na bankovom účte následkom platby, ktorá bola vykonaná z tohto bankového účtu, aby sa nahradila škoda, ktorú utrpeli poškodení v zahraničí. Inak ako v prípade znehodnotenia akcií, ktoré sa nachádzajú na bankovom alebo investičnom účte ako aktíva, poškodený v tejto situácii mohol zníženie aktíva na jeho bankovom účte sám ovplyvniť, keďže sa mohol sám rozhodnúť, že uskutoční platbu z tohto bankového účtu. Rozdiel vo vecnom hľadisku medzi rozsudkom Kolassa, rozsudkom Löber a predmetnou vecou spočíva v tom, že žaloba v tejto veci sa netýka mylných informácií v prospekte, ktorý bol vydaný v Holandsku. Podľa tvrdení VEB, ktoré Gerechtshof (odvolací súd) nezamietol a následne sa v kasačnom odvolacom konaní pripustili ako správne, BP prostredníctvom tlačových správ, správ zverejnených na svojej webovej stránke, ročnej uzávierky a obchodných správ, ako aj vyjadrení členov predstavenstva uskutočnených na verejnosti zverejnila nesprávne, neúplné a mylné informácie. BP sa pri zverejnení namietaných informácií neobracala osobitne alebo mimoriadne na holandských investorov. Navyše sa zdá, že tu nejde o predaj a nákup finančných produktov na holandskom sekundárnom trhu, ale o nákup kmeňových akcií spoločnosti BP, ktoré sú kótované na burze v Londýne alebo Frankfurtu, prostredníctvom investičného účtu v Holandsku alebo investičného účtu v banke a/alebo investičnej spoločnosti so sídlom v Holandsku. Nepredvídateľnosť pre žalovaného, pred ktorým súdom môže zažalovať – ktorá by existovala, ak by miesto, na ktorom je bankový alebo investičný účet vedený, bolo klasifikované ako miesto výsledku, predstavuje vo všetkých prípadoch prekážku predpokladu právomoci súdov na mieste výsledku. V rozsudku z 25. októbra 2011, eDate Advertising a i. (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, bod 51) Súdny dvor okrem iného priznal právomoc súdom každého členského štátu, na ktorého území je alebo bol prístupný obsah informácie uverejnenej na internete, a síce aspoň na rozhodovanie o ujme spôsobenej na území členského štátu sídla súdu, na ktorom je žaloba podaná. Vzniká otázka, či sa vyžaduje porovnateľné pravidlo právomoci pre žaloby, s ktorými sa žaluje o náhradu škody, ktorá vznikla akcionárom nesprávnymi, neúplnými alebo mylnými informáciami zverejnenými medzinárodnou spoločnosťou kótovanou na burze.
- 11 K druhej prejudiciálnej otázke Hoge Raad (Najvyšší súd) uviedol, že okolnosť, že v tomto prípade ide o kolektívnu žalobu podľa článku 3:305a BW, môže viesť k (dodatčným) problémom pri určení miesta výsledku. Keďže kolektívnu žalobou sa majú chrániť podobné záujmy, zostávajú osobné okolnosti poškodených, ktorých záujmy sa v rámci tohto kolektívneho postupu zastupujú,

nezohľadnené. Keďže ani osobitosti jednotlivých (nákupných) transakcií, ani individuálne rozhodnutia predať už vlastnené akcie nie sú predmetom kolektívnej žaloby. Sporné je, či a prípadne ako sa v takomto prípade majú určiť dodatočné špecifické okolnosti. V rozsudku z 21. mája 2015 CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, body 35, 36 a 56) Súdny dvor rozhodol, že postúpenie pohľadávok vykonané pôvodným veriteľom nemôže mať samo osebe vplyv na určenie súdu, ktorý má právomoc podľa (predchádzajúcej úpravy v) článku 7 bodu 2 nariadenia Brusel Ia a že skutočnosť, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, sa musí preskúmať pre každú pohľadávku na náhradu škody nezávisle od postúpenia alebo preskupenia, ktorého bola predmetom. Vzniká otázka, či takéto prísne pravidlá platia aj pre určenie miesta výsledku v rámci kolektívneho postupu podľa článku 3:305a BW, keďže v prípade takéhoto postupu nejde o postúpenie alebo preskupenie pohľadávok, ale zastupuje sa len kolektívny záujem, a tieto pravidlá by ohrozili účinnosť inštrumentu upraveného v článku 3:305a BW.

- 12 K tretej prejudiciálnej otázke Hoge Raad (Najvyšší súd) uviedol, že ak holandské súdy majú právomoc a mali by určiť, že BP voči akcionárom spoločnosti BP konala protiprávne, akcionári spoločnosti BP môžu na tomto základe v novom konaní podať individuálne žaloby na náhradu škody. V tomto prípade je potrebné objasniť, či sa takéto žaloby môžu predložiť na súd, ktorý mal právomoc na rozhodnutie o kolektívnej žalobe. Táto otázka môže vzniknúť, ak sa bydlisko akcionára BP alebo miesto jeho banky a/alebo jeho investičného konta v Holandsku nachádza mimo pôsobnosti súdu rozhodujúceho o žalobe. V tejto súvislosti sa odkazuje aj na štvrtú prejudiciálnu otázku a nasledovné tvrdenia k tejto otázke.
- 13 K štvrtej prejudiciálnej otázke Hoge Raad (Najvyšší súd) uviedol, že Súdny dvor v rozsudku Löber (bod 31) odkazuje na určenie právomoci rakúskych súdov. Pravidlá osobitnej právomoci podľa článku 7 nariadenia Brusel Ia neupravujú len medzinárodnú právomoc, ale aj miestnu právomoc v jednotlivých členských štátoch. V rozsudku Löber ostalo nevyriešené, na ktorom bankovom účte vznikla škoda. Na jednej strane sa zdá, že v tomto rozsudku (bod 32) sa pri použití pojmu „bankové účty“ relevantným spôsobom nerozlišuje medzi „osobným“ bankovým účtom a investičným účtom. Z toho je možné odvodiť, že do úvahy môžu prichádzať oba účty. Na druhej strane zo záverečných návrhov generálneho advokáta Bobeka v tejto veci (bod 13) vyplýva, že osobný bankový účet pani Löberovej bol vedený vo Viedni, kde mala aj svoje bydlisko, a investičné účty boli vedené v Salzburgu a Gazi. V rozsudku Löber pre potvrdenie právomoci súdu vo Viedni zrejme postačovalo to, že tam svoje bydlisko mala nielen pani Löberová, ale svoje sídlo tam mala aj banka, v ktorej bol vedený jej bankový účet. Tým vzniká otázka, aké kritérium, respektíve kritériá sú rozhodujúce pre určenie miestnej právomoci v jednotlivom členskom štáte. Je to bydlisko poškodeného investora, sídlo banky, v ktorej je vedený osobný bankový účet, alebo je potrebné nadviazať na iné kolízne kritérium?